No. 836. **1850.**

DE TIJD.

NOORD-HOLLANDSCHE COURANT.

Dieu et mon droit.

Deze COURANT verschijnt te AMSTERDAM, Dagelijks, behalve des Zondags. Het abonnement voor 3 maanden is *f* 5,00; voor de buitensteden *f* 6,00; franco door het geheele Rijk. *Brieven, Gelden, enz.* FRANCO te adresseren aan het Bureau dezer COURANT.

WOENSDAG, 16 JANUARIJ.

Advertentien van *Zes* regels en daar beneden worden tegen *f* 1,00 geplaatst; meer dan *Zes* regels tegen 15 cents per regel. — Voor alle advertentien wordt bovendien 35 cents zegelregt betaald. Voor groote letters betaalt men naar de plaatsruimte meer.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

Den 12 November 1840 benoemde Z. M. Koning Willem II de commissie, wier handelingen ons nu eenigen tijd hebben bezig gehouden; den 21 December daaraanvolgende waren hare werkzaamheden reeds zoo verre gevorderd, dat niet alleen de grond der aangevoerde bezwaren geconstateerd en hunne oorzaken erkend waren, maar dat men toen reeds wist, welke maatregelen door het drietal van hare leden, waartoe de ex-minister van binnenlandsche zaken van 1806, president dier commissie, behoorde, genoegzaam geoordeeld werden ter te gemoetkoming deze bezwaren. En niet alleen dat men daaromtrent toen reeds volkomen was ingelicht, maar zóó ijverig blijkt deze commissie zich van hare taak gekweten te hebben, dat Mgr. v. Wijckerslooth op dien datum reeds gereed was tot de indiening van het Ontwerp van Ampliatien en Alteratien en de daaraan toegevoegde Memorie, welke wij in ons vorig Nummer onzen lezers hebben leeren kennen. Van deze loffelijke inspanning van deze commissie, bepaaldelijk van het Hoogwaardig lid, met wiens afzonderlijken arbeid wij het voorregt hadden in onze twee laatste Nommers kennis te maken, getuigt niet minder sprekend het opstel dat wij heden te behandelen hebben. Het Ontwerp en de Memorie waren den 21 December overgelegd; den 31 December had Zijne Hoogw. reeds aan den koning aangeboden zijne: NADERE TOELICHTING van het plan van Alteratien en Ampliatien, zoodat in dit kort tijdsbestek de discussie der commissie reeds zoo veel had opgeleverd, dat er stof was tot dit nader betoog, welks bearbeiding geen oogenblik blijkt vertraagd te zijn. Stelt men aan deze ijverige behartiging van hare taak het feit tegenover, dat de commissie voor het Hooger Onderwijs van den ex-minister de Kempenaer negen, zegge: negen maanden behoefde voor het opmaken van haar Rapport, dan is het overtollig te zeggen aan welke zijde de meeste ijver en belangstelling blijken geweest te zijn.

De door ons reeds besproken stukken bewijzen, overigens, dat wegens den ijver der commissie, het haar toevertrouwde onderwerp daarom met geene mindere naauwgezetheid en volledigheid is behandeld. Men herinnere zich het door ons reeds medegedeelde; men leze slechts de volgende:

NADERE TOELICHTING *van het Plan van alteratien en ampliatien der Schoolverordeningen (behalve de wet van 1806), aan de Commissie voor het Lager Onderwijs, voorgesteld door den Baron van Wijckerslooth. Bisschop van Curium, lid derzelve Commissie.*

„In het plan van alteratien en ampliatien der bestaande schoolverordeningen, door mij overgelegd, ben ik uitgegaan van het tweeledig beginsel, dat het onderwijs godsdienstig moet zijn, in bepaalden en stelligen zin, op al de scholen, waar het, zonder regten te kwetsen, op die wijze gegeven kan worden; en dat het op die scholen, waar men kinderen van onderscheidene godsdienstbelijdenis ontvangt, zoo moet ingerigt zijn, dat de godsdienstbegrippen van geen der aanwezige kinderen kunnen gekwetst worden.

„Ik heb dit genoemd een *tweeledig* beginsel, omdat het inderdaad slechts één beginsel, maar in verschillende omstandigheden toegepast is.

„Het beginsel is dit, hetgeen voorzeker ieder van ons huldigen zal: *de kinderen moeten, ook ter gelegenheid en door middel van het onderwijs op de scholen, tot godsdienstige menschen gevormd worden.*

„Doch ongelukkigerwijze is de maatschappij in grootere en kleinere afdeelingen gesplitst, die zeer verschillende begrippen van de godsdienst voeden, zoodat soms den eenen godsdienst is, wat de ander voor beleediging der Godheid houdt.

„Ook in Nederland is de natie in onderscheidene godsdienstige gezindheden verdeeld, waarvan elk hare eigene begrippen van godsdienst heeft.

„Bij de Grondwet is: *a.*) de vrijheid dier godsdienstige begrippen gewaarborgd (art 190); — *b.*) aan alle bestaande godsdienstige gezindheden gelijke bescherming verleend (art. 191); d. i. aan de belijders der onderscheidene godsdiensten het genot derzelfde burgerlijke en politieke voorregten verzekerd.

„Men kan dus aan geene dier godsdienstige gezindheden de vrijheid of het regt betwisten van het boven vermeld algemeen beginsel volgens hare eigene begrippen, voor degenen die haar toegedaan zijn, toe te passen.

„Als elke godsdienstige gezindheid dit regt heeft, en daarin door den staat moet beschermd worden, dan hebben alle ook het regt van dezen te vorderen, dat hij in de openbare gemengde scholen ieder onderwijs verhindere, hetwelk strijdig is, of naar alle waarschijnlijkheid strijdig zal worden, met de godsdienstige vorming der kinderen volgens de begrippen eener gezindheid, van welker belijdenis kinderen daar ter school gaan. In dit geval verkrijgt het beginsel eene negative toepassing, strekkende het dan om de godsdienst-begrippen der kinderen tegen vijandige stellingen te verweren.

„Maar wanneer alle kinderen die in eene openbare school onderwezen worden, van eene en dezelfde godsdienstige gezindheid zijn, dan kan de godsdienstige vorming der kinderen volgens de begrippen dier gezindheid, ter gelegenheid en door middel van het schoolonderwijs, plaats hebben zonder iemands vrijheid of regt te kwetsen, en kan mitsdien het beginsel positief worden toegepast.

„Zoo dikwijls het beginsel positief kan toegepast worden, moet dit in de openbare scholen gebeuren. Want toen de Grondwet (art. 226) het onderwijs verklaarde tot een aanhoudend voorwerp van de zorg der Regering, werd door onderwijs voorzeker bedoeld een zoodanig, dat strekken kon om de kinderen tot godsdienstige menschen te helpen vormen. Daar nu de Regering tot *bescherming* der onderscheidene godsdienstige gezindheden verpligt is, en deze belangen met de vorming der kinderen op het innigst verbonden zijn, zal de Regering voorzeker de verschuldigde bescherming ook bij het onderwijs moeten verleenen. En daar *bescherming* iets meer beduidt dan *niet kwetsen*, zal in het hier ondersteld geval het godsdienstige van het onderwijs overeen moeten komen met de begrippen der gezindheid tot welke de schoolkinderen behooren, dat wil zeggen: het beginsel moet positief worden toegepast.

„Deze regelen schijnt de Regering te moeten volgen in alle scholen, waar het onderwijs van harentwege gegeven wordt, of althans in hare handen zich bevindt.

„Doch de onderscheidene gezindheden hebben zelve het regt om het algemeen beginsel toe te passen, zoo als de boven aangehaalde artikelen der Grondwet bewijzen. Zij hebben toch het regt om zich in stand te houden, om hare godsdienstbegrippen voort te planten, om die aan de kinderen der ouders, die tot haar behooren willen, van de eerste jeugd af door gepaste middelen in te boezemen: alles zonder kwetsing der regten van anderen. Zij hebben dus het regt, om eigen scholen te bezitten, waar zij, ter gelegenheid en door middel van het schoolonderwijs, hare bovenvermelde regten oefenen, en ik mag zeggen, hare dure verpligtingen vervullen. Is het anders, en heeft de Regering de magt om de gezindheden, welke zij beschermen moet, te berooven, van een der geschiktste middelen tot godsdienstige vorming der kinderen volgens hare begrippen, men toone ons bij welke grondwettige magtgeving de Regering die ongewone magt verkregen heeft. Maar zij heeft die magt niet, en zij kan ze niet hebben in een land, waar zij alle bestaande godsdienstige gezindheden beschermen moet.

. . . .

„Zoo blijft dan bewezen, dat de Grondwet de vrijheid laat en het regt geeft tot het oprigten van afzonderlijke scholen voor de afzonderlijke gezindheden.

„Het gebruik van die vrijheid, de oefening van dat regt, moeten beschouwd worden als eenigzins nader geregeld bij art. 12 van de schoolwet van 1806, welke door besluit van 20 Maart 1814 verklaard is als de grondslag der Nederlandsche schoolinrigtingen. Bij dat artikel wordt bepaald, dat geene lagere school zal mogen bestaan of opgerigt worden, zonder uitdrukkelijke vergunning van het respectief departementaal (provinciaal) of gemeentebestuur Dit voorschrift, hoezeer de vrijheid en het regt, bij de Grondwet gegeven, nader regelende, is echter nog vrij onbepaald. En gelijk Zijne Majesteit, bij besluit van 27 Mei 1830, nader bepaalde, wanneer de geëischte vergunning van het provinciaal, wanneer van het gemeentebestuur moet worden verkregen, zoo kan Zijne Majesteit ook bepalen, in welke gevallen die vergunning moet, in welke zij niet mag geweigerd worden, mits altijd blijvende binnen de perken der Grondwet en der wetten. Zoodanig iets behoort tot de zorg, bij art. 226 der Grondwet, aan de Regering opgedragen.

„Zoo schikken zich grondwet en schoolwet tot een harmonisch geheel, en behoeven wij geenszins eene nieuwe wet, om ons groot beginsel: *de kinderen moeten ook ter gelegenheid en door middel van het onderwijs op de scholen tot godsdienstige menschen gevormd worden*, in uitvoering te zien brengen. Dan eenmaal afzonderlijke scholen voor de afzonderlijke gezindheden aannemende, moet men ook (onverminderd het algemeen opzigt) afzonderlijke opzigten invoeren.

„Men lette wel waarom het bij de afzonderlijke (eigene) scholen eigenlijk te doen is, namelijk om de toepassing van ons algemeen beginsel, *volgens de godsdienstbegrippen der afzonderlijke kerkgenootschappen*. Wat is er tot die toepassing noodig? 1°. oprigting en onderhouding van scholen, waar slechts kinderen van een en hetzelfde kerkgenootschap onderwezen worden; 2°. onderwijzers genoegzaam in de godsdienstbegrippen van het kerkgenootschap in welks school zij verlangen te fungeren, bedreven, en gezind om hun onderwijs naar die begrippen waarlijk in te rigten; 3°. schoolboeken, in den geest van het kerkgenootschap opgesteld, met verpligt gebruik derzelve; 4°. personen, met gezag bekleed, om over de school, het onderwijs en den onderwijzer te waken, ten einde de eerste in stand, het tweede in den vereischten geest, de derde bij zijnen pligt gebouden worden.

„Ik behoef niet te zeggen, dat zij, die eigene scholen verlangen, evenzeer als de overigen, gesteld zijn op een goed oordeelkundig onderwijs, en dat zij dus wegens de bekwaamheden van den onderwijzer geene mindere waarborgen wenschen dan tot heden gewoonlijk gevraagd werden. Ik moet echter doen opmerken, dat het examen wegens de bekwaamheden onafscheidbaar moet geacht worden van het examen over de godsdienst, wanneer namelijk de candidaat in eene eigene school verlangt te onderwijzen. Zulk examen loopt toch niet bloot over kunstmatig lezen, schrijven en rekenen, maar over andere onderwerpen, waarmede de godsdienst in het naauwste verband staat. Neemt bijv. aardrijks- en geschiedkunde: welk een verschil in de beoordeeling van den aard, de zeden der volken, van hunne godsdienst, wetten en instellingen! Of meent men, dat een Protestant hetzelfde over Italie, Rome en den Paus zal zeggen, als een Katholijk? En in de geschiedenis, wie zal dáár dezelfde beoordeelingen en voorstellingen verwachten van onderwijzers van verschillende godsdienstgezindheid? Tot zelfs over de beroemde personen des heidendoms (om over de pausen, kerkvergaderingen, hervorming enz. niet te spreken), over Plato en Socrates, over Cicero zullen zij het, uit ver- schil van godsdienstbegrippen, niet eens zijn. Der gezindheden nogthans is er veel aan gelegen, hoe de onderwijzers der kinderen over aardrijkskunde en geschiedenis, in godsdienstig en zedelijk opzigt, denken.

„Maar nu zegge men, na deze nog onvolledige opgaaf van hetgeen tot de afzonderlijke toepassing van ons hoofdbeginsel noodig is, hoe die kan plaats hebben zonder dat uit den boezem der gezindheden zelve commissien ontstaan, die voor de vervulling van de voorwaarden der toepassing zorg dragen! Indien er zoodanige commissien niet zijn, dan mogen er scholen ontstaan kunnen wier onderwijzers en schoolkinderen uitsluitend tot dezelfde gezindheid behooren; maar de gezindheden of de ouders zullen nooit waarborgen hebben, dat het beginsel van godsdienstig onderwijs volgens hun verlangen wordt toegepast.

„En wie kan, wie moet dan toch beoordeelen, of een onderwijzer, een schoolboek, het onderwijs, in den geest van zekere gezindheid zijn? wie anders dan die gezindheid zelve? En hoewel dit vooral bij de Katholijken in 't oog springt, omdat bij hen alle oordeel over orthodoxie en heterodoxie aan de Kerk behoort, zoo is het echter in ons geval, waar het aankomt op eene beslissing voor allen, die tot dezelfde gezindheid behooren, een noodwendig vereischte, dan al wat het godsdienstige bij het onderwijs betreft niet aan individu's, maar aan het kerkelijk gezag van iedere gezindheid worde overgelaten. De individu's mogen in hunne godsdienst nog zoo ijverig en van eene bij degenen die hen kennen, onbetwijfelde regtzinnigheid zijn: als hun door het kerkelijk gezag hunner gezindheid geen karakter gegeven wordt, leveren zij niet dien waarborg op, welken de leden der gezindheid met regt vorderen kunnen.

„Dan niet alleen de gezindheden, maar ook de Regering heeft er belang bij, dat zij, die het opzigt over eigen scholen voeren, daartoe van wege de gezindheden gemagtigd zijn. Want, veronderstelt scholen, die bepaaldelijk tot eene gezindheid behooren, maar waarover geen ander dan het gewoon opzigt gehouden wordt: wat zal de plaatselijke schoolcommissie of de schoolopziener doen, wanneer geklaagd wordt bijv. dat de onderwijzer verkeerde begrippen van godsdienst leert, of dat hij onregtzinnige schoolboeken gebruikt? Zal dan de schoolcommissie of de schoolopziener, die welligt niet eens tot de gezindheid der klagenden behooren, over de regtzinnigheid van het onderwijs uitspraak doen? En indien zij al van dezelfde godsdienst-gezindheid zijn, zal dan de partij, die in het ongelijk gesteld is, de uitspraak als geldend erkennen? Is de schoolopziener een competent regter in godsdienstzaken? De Regering heeft dus, bij het bestaan van eigene scholen zonder eigen opzigt, te vreezen, dat het opzigt, 'twelk van harentwege gevoerd wordt, zich in onoverkomelijke moeijelijkheden gewikkeld en voor partijdig uitgekreten zal zien. Zoo zou eene inrigting, tot bevordering van orde daargesteld, eene bron van wanorde worden.

„De Regering heeft daarenboven in de eigen commissien een waarborg, dat in de eigene scholen alles geregeld en overeenkomstig het doel van het onderwijs toe zal gaan. Uit den aard der zaak toch zal het gebeuren, dat die commissien zamengesteld zullen zijn uit die leden der onderscheidene gezindheden, die in braafheid, kunde en zucht tot ware verlichting het meest uitstekende zijn. Van zoodanige mannen mag men alles goeds hopen, te meer daar de provinciale commissien niet buiten Zijne Majesteit worden aangesteld.

„Eindelijk, het eigen opzigt over de eigen scholen sluit het opzigt van wege de Regering niet uit. De schoolopzieners en plaatselijke schoolcommissien hebben in de eigen scholen hetzelfde gezag, dat zij tot nu toe in de bijzondere scholen der eerste klasse geoefend hebben. Indien het reglement van 1806 hetgeen in dit opzigt, hetzij bij dat reglement zelf, hetzij bij de instructie der schoolopzieners, vastgesteld is, genoegzaam geoordeeld heeft; indien geen der besluiten, later over het lager onderwijs uitgevaardigd, daarin eenige verandering gebragt heeft; indien dus de onderwinding schijnt bewezen te hebben, dat het voorgeschreven opzigt voor de bijzondere

scholen der eerste klasse voldoende was, dan moet men oordeelen, dat voor de eigen scholen, die bijna alle bijzondere scholen der eerste klasse zijn zullen, een genoegzaam opzigt van regeringswege bestaat. Wat de eigen scholen, die bijzondere scholen der tweede klasse zouden zijn, betreft, in deze is, bij mijn project, wat meerder gezag aan het gewone opzigt gelaten, en men zou dit zelfs, indien men het noodig oordeelde, nog wel iets vergrooten kunnen.

„Uit dit alles meen ik te mogen besluiten: 1°. dat de Regering het opgegeven godsdienstig beginsel volgens de door mij voorgestelde regelen moet toepassen; 2°. dat vrijheid tot de oprigting van eigen scholen, onder de voorgestelde waarborgen, volgens de Grondwet kan gevorderd en moet gegeven worden; 3°. dat bij het bestaan van eigen scholen, het oprigten van een eigen opzigt, uit den boezem der gezindheden voortkomende, volstrekt noodzakelijk is.

„En hiermede zou ik de nadere toelichting van mijn plan sluiten kunnen, indien ik nog niet eene zwarigheid tegen de oprigting der eigen commissien, uit de schoolwet van 1806 ontleend, wilde uit den weg ruimen.

„Men heeft namelijk gezegd, dat door die eigen commissien de wet van 1806 omvergeworpen wordt; men heeft ook gezegd, dat zij de letter der wet wel niet kwetsen, maar haar als het ware den geest, de ziel ontnemen.

„Wat het eerste betreft, zal ik mij vergenoegen met te antwoorden, dat het tegenovergestelde blijkt uit de memorie van toelichting, uit mijne laatste, reeds meermalen geciteerde (later door ons te bespreken) nota, uit de hierboven gemaakte bemerking wegens het opzigt van regeringswege over de eigene scholen, eindelijk uit het tweede der aangevoerde bezwaren zelf. Ook durf ik gerustelijk vragen, dat men mij de bepalingen der wet, tegen welke mijn project strijden zoude, aantoone.

„Wat nu het ontnemen aan de wet van haren geest aangaat, deswege moet ik vragen, wat men er door verstaat. Wil men er door zeggen, dat die eigene commissien niet in den geest der wet liggen; dit zou ik, zonder nadeelig gevolg voor mijn plan, kunnen toegeven: het is genoeg, dat zij in den geest der Grondwet zijn. En dit zijn ze; want ik heb boven aangetoond, dat eigene scholen krachtens de Grondwet kunnen opgerigt worden, en dus ligt in den geest der Grondwet al wat tot die scholen noodig is. De wet van 1806, op nieuw in 1814 ingevoerd, heeft geene kracht dan door de Grondwet, leeft van den geest der Grondwet.

„Doch ik behoef dit niet eens toe te geven. De geest der wet van 1806, zelfs in het tijdperk harer wording beschouwd, is niet zoo bekrompen, dat hij de eigene scholen uitsluit: dit heb ik reeds meermalen en nu wederom in dit opstel bewezen. Maar als de eigene scholen niet uitgesloten worden, hoe worden dan de noodzakelijke voorwaarden van haar bestaan uitgesloten? De waarheid is, dat men in 1806 niet klaar zag, wat men, wegens het godsdienstige op de scholen, voor altijd kon of mogt bepalen: en dat men in dit opzigt eene proefneming instelde. Dit blijkt hieruit, dat men in de wet geene bepaling wegens het godsdienstige opnam, maar geheel en al aan ligt veranderbare reglementen en verordeningen overliet. Dit blijkt verder uit de circulaire van den toenmaligen Secretaris van Staat aan de kerkelijke autoriteiten waarin gezegd wordt, dat het Gouvernement zich vleide, dat *met der tijd en allengskens* een onderwijs in de christelijke godsdienst, wat derzelver geschied- en zedekundig gedeelte betreft, zou kunnen ingevoerd worden, zoodat art. 22 van het reglement, volgens hetwelk het onderwijs tot alle maatschappelijke en christelijke deugden moet opleiden, in het oog van dien Minister al heel weinig om het lijf moet gehad hebben. Wat is toch een onderwijs, opleidende tot christelijke deugd, als er geene christelijke zedekunde mede gepaard gaat? In dat onderwijs moet al zeer weinig christelijks gevonden worden. In die onzekerheid dan, waarin men verkeerde, liet de wet de bepalingen over het godsdienstige op de scholen aan de uitvoerende magt over, en mitsdien aan deze de bevoegdheid tot het maken van zoodanige verordeningen in dit opzigt, als met der tijd en bij ondervinding zouden blijken wenschelijk te zijn. En als hadde de wetgever aan de uitvoerende magt, in betrekking tot het godsdienstige van het onderwijs, de handen volkomen ruim willen laten, draagt hij het opzigt over de scholen niet uitsluitend op aan de door hem ingestelde schoolopzieners (art. 1), maar aan deze, *waar zulks vereischt wordt* (zonder te bepalen waar het vereischt wordt), *onder medewerking van, of gecombineerd met andere personen en commissien of collegien, naar den aard der scholen.* Vraagt men nu, waar men den aard der scholen aangeduid vindt? De wet zegt er niets van, maar laat ook dit weder aan de uitvoerende magt over. Dezelfde onbepaaldheid heerscht in de wet nopens degenen, voor welke zij, die onderwijzers verlangen te worden, het voorgeschreven examen moeten afleggen. Hoewel de wet een schoolopzigt instelt en commissien van onderwijs oprigt; hoewel zij van allen, die onderwijs willen geven, een voorafgaand examen eischt, bepaalt zij echter niet dat dit examen voor de door haar ingestelde commissien van onderwijs moet afgelegd worden, evenmin dat door deze de acte van algemeene toelating moet worden afgegeven. Alles wat zij zegt, is, dat het gebeuren moet voor en door *bevoegde* collegien of personen (*zie* art. 16).

„Wanneer ik dus in mijn plan voorstel, dat afzonderlijke commissien voor afzonderlijke scholen opgerigt zullen worden, en dat de schoolopzieners onder medewerking van, of gecombineerd met deze, hun schoolopzigt zullen uitoefenen; dat die afzonderlijke commissien bevoegd verklaard zullen worden om examens af te nemen en acten van algemeene toelating af te geven, dan kan men niet zeggen, dat mijn plan niet in den geest der wet ligt.

„Maar wil het bezwaar, dat ik hier tracht op te lossen, misschien zeggen, dat mijn plan tegen den geest der wet aandruischt, haar verkracht? Dan is dit ook al door het zoo even gezegde wederlegd; dan is het niet onderscheiden van het eerste bezwaar, en behoeft ook geene wederlegging dan die van het eerste bereids gegeven is.

„Dit zij genoeg."

„'s Gravenhage, den 31sten December 1840.

„(*Get.*) Bon VAN WIJCKERSLOOTH,
„*Bisschop van Curium.*"

Ter voorbereiding van het werk der verdeeling van het Rijk in kiesdistricten en de bepaling van den census, is door Z. M. den Koning het navolgende besluit genomen, en naar aanleiding daarvan, door den minister van binnenlandsche zaken, de bijgevoegde instructie voor de commissien vastgesteld.

Wij WILLEM III, enz., enz., enz.,

Overwegende dat bij art. 76 der grondwet is voorgeschreven, dat ter verkiezing der leden van de Tweede Kamer der Staten-Generaal het rijk in kiesdistricten zal worden verdeeld.

Overwegende, dat ten einde aan dit grondwettig voorschrift te voldoen het noodig is voorgekomen, Ons ten aanzien dezer verdeeling en den census te laten voorlichten door commissien, uit leden van Gedeputeerde Staten van de verschillende provincien zamengesteld.

Op het rapport van Onzen minister van Binnenl. Zaken van den 7 Jan. 1850. No. 193, 2de afdeeling.

Hebben goedgevonden en verstaan: 1°. Vier commissien te benoemen en deze te belasten met het ontwerpen van een plan van verdeeling van het rijk in kiesdistricten overeenkomstig de instructie door Onzen minister van Binnenlandsche Zaken vast te stellen.

2°. Tot leden der commissien te benoemen:

a. van de commissie voor de provincien Noord-Brabant en Limburg: B. J. Mutsaers, lid van Gedep. Staten der provincie Noord-Brabant; H. J. J. L. ridder de Stuers, lid van Gedep. Staten van het Hertogdom Limburg.

b. van de commissie voor de provincien Gelderland, Utrecht, en Overijssel: Mr. D. W. G. I. H. baron Brantsen van de Zijp, lid van Gedeputeerde Staten van Gelderland; Mr. H. A. Laan, lid van Gedep. Staten van Utrecht; J. A. baron van Fridagh, lid van Gedep. Staten van Overijssel.

c. Van de commissie voor de provincien Zuid-Holland, Noord-Holland en Zeeland: Jhr. A. L. van Heteren Gevers, lid van Gedeputeerde Staten der provincie Zuid-Holland; C. van Bommel, lid van Gedeputeerde Staten der provincie Noord-Holland; J. J. Sprenger, lid van Gedeputeerde Staten der provincie Zeeland.

d. Van de commissie voor de provincien Friesland, Groningen en Drenthe: P. Koumans Smeding, lid van Gedeputeerde Staten der provincie Friesland; Jhr. Mr. U. W. F. van Panhuis, lid van Gedeputeerde Staten van Groningen; Jhr. R. A. van Echten van Holthe, lid van Gedeputeerde Staten der provincie Drenthe.

Onze minister voornoemd is belast met de uitvoering dezes.

's Gravenhage, 9 Jan. 1850. (Get.) WILLEM.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.
(Get.) THORBECKE.

Instructie voor de commissien, ter verdeeling van het rijk in kiesdistricten en raming van den census, benoemd bij Koninklijk Besluit van den 9den Jan. 1850, N°. 37.

Art. 1. Elke commissie werkt voorloopig op zich zelve en is belast met de verdeeling der provincien, waarvoor zij is benoemd. Voor zooveel noodig treedt zij in gemeenschap met de overige commissien.

Na afloop dezer aanvankelijk verdeelde werkzaamheden vereenigen zich alle commissien in 's Gravenhage, in ééne vergadering, onder voorzitterschap van den minister van binnenlandsche zaken.

Art. 2. De hoofd-kiesdistricten zullen doorgaans 90,000 zielen tellen. Uit hoofde van bijzondere omstandigheden zullen er ook grootere districten en kleinere van 45,000 zielen, kunnen worden voorgesteld.

Art. 3. In geen geval zal het cijfer der bevolking van een hoofd-kiesdistrict beneden 45,000 of het veelvoud van dien mogen zijn, wel dit getal eenigermate kunnen te boven gaan.

Art. 4. Voor de vaststelling van den census zullen de commissien eerst onderzoeken, welke census voor elk district *in zijn geheel* aannemelijk schijnt. Eerst daarna komt in overweging of bijzondere deelen van het district eene afwijking van den algemeenen census vorderen.

Art. 5. De commissien zullen tot dat einde beginnen met het minimum *f* 20; en dit toepassen op de districten, die er uithoofde hunner gesteldheid of liever die hunner ingezetenen, vatbaar voor schijnen, en vervolgens trapswijze opklimmende, het cijfer naar de eischen dierzelfde gesteldheid voor de andere districten verhoogen.

Art. 6. Zij zorgen, den census in allen gevalle niet te verhoogen boven dien van het voorloopig kiesreglement, en evenmin, buiten noodzaak volgens haar inzien, boven de cijfers van de laatste voordragt der kieswet.

Art. 7. Na het vaststellen der hoofdkiesdistricten zullen de commissien de onderdistricten bepalen en daartoe iedere gemeente aanwijzen, welke een zeker door haar te bepalen zielental bevat.

Kleinere gemeenten zullen zóó vele in een onderdistrict worden bij elkander gevoegd, als waarvan de gezamentlijke bevolking het door de commissie aangenomen minimum van zielental bedraagt.

Art. 8. Elke commissie maakt een verslag harer verrigtingen op, met bijvoeging van eenen staat, aanduidende:

1°. De gemeenten, waaruit elk hoofdkiesdistrict volgens het ingeleverd plan zou bestaan, met opgave der provincie waartoe elke gemeente behoort.

2°. De bevolking van elk hoofdkiesdistrict en van alle daarin gelegene gemeenten.

3°. De hoofdplaats van elk hoofdkiesdistrict.

4°. Den voorgedragen census voor elk hoofd-kiesdistrict in het algemeen, met de uitzonderingen.

5°. De voorgestelde verdeeling der hoofdkiesdistricten en onderdistricten.

6°. Het getal kiezers, volgens den voorgedragen census in elk district aanwezig.

Art. 9. De commissie, tot het opmaken van dit verslag gevorderd, geeft daarvan onverwijld kennis aan den minister van binnenlandsche zaken, ten einde deze aldus in staat worde gesteld te beoordeelen, op welk tijdstip hij de commissien in 's Gravenhage zal kunnen vereenigen.

Art. 10. De commissien worden dringend verzocht, met de naauwkeurigheid, welke de haar opgedragen gewigtige taak eischt, al den spoed te paren, dien het mogelijk is aan de zaak bij te zetten.

'S GRAVENHAGE, 9 Januarij 1850.

De Minister van Binnenlandsche Zaken.
THORBECKE.

Een blik op de laatste Volkstelling met betrekking tot het Onderwijs.

Wanneer wij nu op de algemeen vermeerderde bevolking zien, die, volgens de laatste volkstelling, heeft plaats gehad, dan valt ons daardoor, onder anderen, ook aanstonds duidelijk in het oog, het langer onhoudbare der monopoliewet op het onderwijs van 1806, en worden de behoefte en het verlangen naar de spoedigste en mildste vrijheid in dezen, naar de Grondwet, hoe langer hoe grooter; want wat men ook nog moge spreken over dit of dat, wat dienaangaande beter of anders in de Grondwet had behooren te zijn, die Grondwet is bezworen, en daartoe behoort ook art. 194. Wel wawelde men onlangs in een art. in de *Groninger Courant*, dat er *eerst* overal openbare scholen moesten zijn, eer er vrije, bijzondere mogten komen; maar zoo iets kan alleen door conservativen beweerd worden, die het eigenaardige zwak hebben, dat zij de vrijheid uitsluitend voor zichzelven en ruimschoots wenschen en willen, doch die aan anderen des te minder gunnen, en hun die daarom, op alle mogelijke wijzen, zoeken te betwisten. Of zou men het kunnen loochenen, dat door die wet, in vele steden en plaatsen, welke sinds eenige jaren duizenden en honderden in bevolking gewonnen hebben, het getal scholen op dezelfde hoogte gebleven of wel verminderd geworden is? Eerst waren er dus te veel of nu te weinig. Daar is geen middeling. En dat schijnt zoo te zullen blijven bestaan, niettegenstaande de bekende ministeriële circulaire van onlangs, die dit willekeurige weggenomen wilde hebben. Dat art. in gemelde *Groninger Courant* maakt ook melding van verarmde onderwijzers, alsof er niet in alle standen der maatschappij de zoodanigen te vinden zouden zijn, maar zwijgt, waarom? van hen, die of rijk zijn, of althans, bemiddeld genoeg, om zonen eene akademie opleiding te geven. 't Is bovendien eeuwig dat geschreeuw over de wet van 1806, die men met hand en tand wil vasthouden; maar van de Koninklijke Besluiten van 1830—1842, door bovengemelde Ministeriële circulaire tevens genoemd, zwijgt men. Waarom? die gaven misschien te veel vrijheid voor conservativen.

Inderdaad, niet die wet, niet die besluiten worden altijd toegepast, maar willekeur heerscht er hier en daar. Of zou men het met den vinger aangewezen willen hebben, dat deze en gene zelfde school, nu eens bij wijze van vergelijkend examen, dan weder zonder hetzelve vervuld wordt? Zou men hieraan een' anderen naam dan van willekeur of bijzondere bedoelingen kunnen geven? Of zou het nog bewezen moeten worden, dat er stedelijke en plaatselijke besturen zijn, die hierin niet zelfstandig te werk gaan, maar zich door schoolopzieners en plaatselijke schoolcommissien laten leiden of misleiden? Is dat wet? En wie examineren soms op vergelijkende examens? Ieder schoolopziener slechts in zijn district? Hoort men dan niet maar al te dikwijls en wel opentlijk, dat hij zich laat bijstaan door andere schoolopzieners, of wel door anderen geheel buiten dat vak? Waarom? En volgens welke wet is dat geoorloofd? Is dit dus geen willekeur?

Slaan wij eindelijk nog een' blik op de onderwijzers voor vreemde talen, welk eene willekeur ontmoeten wij daar niet! Terwijl zij hier en daar, wettig, met toestemming van stedelijke of plaatselijke besturen, zonder ruggespraak met schoolopzieners of schoolcommissien, scholen mogen openen en onderwijs geven, worden zij elders geweerd, of aan gelijkende examens onderworpen, te weten alleen als er eene plaats opengevallen is, zonder aan vermeerderde bevolking, of aan behoefte, of aan eene geheel andere levensrigting dan vroeger te denken; en wat erger is, ontvangen vreemdelingen, zelfs zonder eenig examen gedaan te hebben, aanstellingen enz. aan gijmnasien om vrij te doceeren. Zijn de vreemde talen daar dan geene vreemde talen meer? Of wie schept daar die uitzondering, die vrijheid? Is hier anders dan aan willekeur te denken?

Kortom, waar al zoo iets, en hoe veel ongerijmds en willekeurigs zou hier nog bij te voegen zijn, plaats grijpt,

kan het dan wel anders zijn, dan dat men vurig wenscht en verlangt, dat er ten spoedigste doortastende en afdoende maatregelen genomen worden; om die grove gebruiken of misbruiken te doen ophouden? dan dat men ten spoedigste milde vrijzinnige wetsbepalingen dienaangaande ziet geboren worden, die de bezworen Grondwet voorschrijft? Zoo doende zal dit verderfelijke conservative stelsel in dezen niet langer ten nadeele van anderen kunnen knellen en drukken, 't zijn nu levensvragen geworden. *Kamper Ct.*

Proeve van Zedeloosheid onder de gemeentelijke onderwijzers in Frankrijk.

Dat het hoog tijd werd dat aan den verderfelijken invloed der verregaande zedeloosheid van de gemeente-onderwijzers in Frankrijk paal en perk werd gesteld zal wel niemand betwijfelen, wanneer hij verneemt, dat Parieu, minister van openbaar onderwijs, ll. Woensdag in de Vergadering eenige brieven van schoolmeesters wilde voorlezen, waardoor hij de toen in behandeling zijnde wets-voordragt op de onderwijzers verdedigde, in die lezing bleef steken wegens de beestachtige gemeene uitdrukkingen, die in sommige brieven dier schoolmeesters voorkwamen, ten opzigte der aan hunne zorg toevertrouwde kinderen. Die leden der Vergadering welke van die brieven inzage namen op het bureau, konden zich naauwelijks verbeelden, hoe lieden, belast met de opvoeding van kinderen, zulke onzedelijke woorden hadden durven ter neder schrijven. De verklaring van dit afschuwelijk feit is niet moeijelijk.

Het socialisme toch vindt onder de schoolonderwijzers zijne ijverige adepten. »Ik heb zoo gewerkt, schreef een hunner, ik heb zoo veel revolutionaire gesprekken gevoerd, dat ik rondom mij overal schrik verspreid heb." De maire is als verlamd, en de ontvanger als vernageld," enz.

Een ander onderwijzer, die niet afgezet is, schreef aan een zijner collega's:

»22 April 1849.

»Ik kom zoo even uit de mis, waar ik mij zoo tamelijk verveeld heb; wij hadden den burger-bisschop Dufêtre, die een uur lang gepreveld heeft over de absolutie, den aflaat, de zeven hoofdzonden, *amen!* Ik wenschte mij zelven, zoo lang hij preekte, naar den duivel..... Mijn reis naar Cosne is vrij belangrijk geweest. De circulaires van Felix Pyat, Malardier, Raynal, enz. zijn overvloedig op ons platte land verspreid en doen er eene beste uitwerking.... Volgens het door onze committés aangenomen stelsel, is het zeer waarschijnlijk, dat wij niet dan socialistische democraten ter Vergadering zullen zenden. Het valt moeijelijk zich een denkbeeld te maken van de geestdrift, welke het socialisme in ons departement verwekt, en vooral te Clamecy; in die stad had men voor eenigen tijd de roode vlag geplant boven op den vrijheidsboom. Wij bezitten het licht, mijn waarde B...., maar hoe velen zijn er niet, die nog door een sluijer zien, of liever gezegd, die er nog niets van begrijpen! Och! wanneer zal toch die sluijer eens in stof nedervallen, even als het koningschap zelf!"

Een ander:

16 Junij 1849.

»Juist had ik mijn brief begonnen, toen men mij gisteren den uitslag der Parijzer gebeurtenissen kwam vertellen. Toen had ik geen kracht meer om te vervolgen; ik moest echter mijne denkbeelden op het papier uitstorten. Ik brandde van verlangen om te Parijs te zijn, ginds op de barrikaden, om de Republiek te helpen redden of om voor haar te sterven... Laatstleden Zondag heb ik het socialistisch banket van Corrol...... bijgewoond. Thuis komende vond ik een brief van C.....; en een van B....; deze heeft zich geabonneerd op de *Republique* van 1848; dit alleen zegt u genoegzaam welke meening hij is toegedaan; zoo hij niet reeds lang vooraf bekend stond als een hevige demokraat...." (Hier volgt eene zinsnede zoo verregaand zedeloos en dierlijk, dat de pen ze weigert af te schrijven).... »Alle onderwijzers hebben er het hunne aan toegebragt om de Vergadering met zes roode socialisten te begiftigen; zij zijn ware afgezanten des Satans. Men was insgelijks zeker van een zevende, maar eenige dagen vóór de verkiezing ontstond er eene betreurenswaardige scheuring, en de stemmen verdeelden zich op twee kandidaten," enz.

Wij hebben te veel eerbied voor onze lezers om hun andere uittreksels te geven van deze onderwijzers-brieven. Het eerlijk gevoel huivert er bij van ontzetting, zoo hemeltergend, zoo walgelijk, zoo verregaande liederlijk in de taal, waarin die staats-onderwijzers, de creature der wet van 1833 (met welke het wetsontwerp van den heer de Kempenaer en geest en trekking de sprekendste overeenstemming heeft) zich niet schamen hunne gedragingen bloot te leggen.

Genoeg is het te melden, dat die brieven, welke ter gelegenheid der behandeling van het wets-ontwerp op de gemeentelijke schoolmeesters in de Fransche Wetgevende Vergadering zijn te berde gebragt, het doorslaand bewijs hebben opgeleverd van de ongehoordste zedeloosheid van velen dier onderwijzers, en van de dringende noodzakelijkheid dat er een gezag besta, dat voortaan ten strengste over hun gedrag zal waken.

Betreffende deze belangwekkende zaak welke een zoo helder licht verspreidt over het staats-onderwijs in Frankrijk vindt men in de *Univers* het volgende:

»Ieder werpt thans een steen op de lagere school-onderwijzers; doch zal het ons vergund zijn te vragen, wie dat ligchaam gevormd, beschermd, onderhouden en wie deszelfs groei en wasdom bevorderd heeft? Mogen anderen het werk aanvallen, wij klimmen op tot den werkman, en zeggen tot den staat: Die onderwijzers, welke gij zoo diep veracht, komen uit u voort; gij hebt ze gemaakt wat zij zijn; beschuldig er niemand van dan uzelven, en houd u verzekerd, dat zoo gij er nog langer uw werk van maakt, schoolmeesters te vormen, zij in alle opzigten gelijk zullen zijn aan hunne voorgangers. Een zelfde boom brengt altijd vruchten voort van dezelfde soort."

Besluiten wij dit artikel met de volgende merkwaardige beoordeeling der onderwijzers in Frankrijk te vinden in het Londensch dagblad de *Times*, hetwelk aldus luidt:

»Toen de heer Carnot, minister van openbaar onderwijs tijdens het voorloopig bewind, zijne revolutionaire rondgaande brieven zond aan de onderwijzers in de Republiek, en hij hen tot een leger van agenten en staatkundige handlangers wilde vormen, toen stak hij het ligst ontvlambaar bestanddeel van de geheele bevolking in brand. Met een schijn van hooger opvoeding dan hunne ellendige bezoldiging, met eene trotschheid ver boven hunne maatschappelijke betrekking verheven, *afgescheiden van de Kerk en eerder vijanden dan leerlingen van de geestelijkheid ten platte lande,* onmiddellijk uitgaande van den Staat, welke kort te voren de kleuren der omwenteling had opgestoken, en die geheel bereid scheen om voor de verlangens van alle ontevreden pedagogen een nieuwe loopbaan te openen — gaven de Fransche schoolmeesters met ijver gehoor aan de roepstem van den heer Carnot. Elk *Bulletin der Republiek* werd door den schoolmeester het dorp rond gedragen en voorgelezen, en met zulk een onderwijs kan Frankrijk het te gemoet zien dat het, eer nog weinige geslachten zijn voorbijgegaan, in den afgrond van communisme en ongodsdienstigheid zal vervallen.

».... Terwijl het gezag der regering zich moeite geeft in dezen vruchteloozen strijd, en de kracht der Vergadering ondermijnd wordt door binnenlandsche oneenigheden, blijft de partij, die het vijandigst gezind is tegen alle gouvernementen en tegen de grondslagen der maatschappelijke orde, niet werkeloos. Die partij heeft den dorpsschoolmeester hervormd tot een zendeling des opstands. Die partij heeft den nieuwjaars-almanak herschapen in een evangelie van atheïsme, socialisme en onzedelijkheid. Men heeft berekend dat in Frankrijk 13 millioen inwoners gevonden worden (en daar te lande oefenen alle meerderjarig geworden mannelijke personen het kiesregt uit), voor wie de almanak de eenige vorm is van letterkundig onderwijs. De almanak is voor het minst het boek van hen, die geen andere boeken hebben, vooral in een land, waar het bezitten van den Bijbel eerder eene uitzondering is dan een algemeene regel. *Ook heeft de helsche bedrijvigheid der revolutionnaire partij* in de almanakken van het jaar een stortvloed van logens en handtastelijke onwaarheden opeengestapeld, omkleed met een vorm, die het meest geschikt is om de onnoozele landlieden te verschalken en de verschillende standen der maatschappij tegen elkander op te zetten.

»..... Het vergif wordt ingezwelgd zonder tegengif, *en aan de Kerk alleen blijft de hoogst moeijelijke taak opgedragen van met de wapenen der katholijke geestelijkheid alle logens der hedendaagsche ongodsdienstigheid en der in de maatschappij heerschende anarchie te bestrijden.*"

»Zoodanig is ten minste de toestand bij de dorpsbewoners in Frankrijk, volgens de berigten, die wij dagelijks ontvangen. Daarop afgaande, bestaat er, zonder overdrijving, veel reden om met bedachtheid, den uitslag te gemoet te zien van de aanstaande algemeene oproeping tot de verkiezingen. Wij zullen met meer kennis van zaken kunnen spreken, wanneer men zal zijn overgegaan tot de verkiezing van dertig leden der nationale Vergadering, wier plaatsen vakant zijn."

Men verneemt dat er nog meerdere bezuinigingen ten gevolge van vereenvoudigingen worden voorbereid; zoo spreekt men van de afschaffing der afdeeling *syndicaat-liquidatie*, waarvan het personeel, bij gelegenheid van de afschaffing van dat ligchaam, aan financien was toegevoegd. Evenzeer zoude het restant van het nijverheids-departement, tijdens de voorschotten ingesteld, en dat nu niet meer van dien aard heeft te geven of te ontvangen, wegvallen.

Door het departement van Binnenl. Zaken zijn de gouverneurs der provincien aangeschreven, om uit iedere provincie een ambtenaar van het provinciaal bestuur aan dat departement voor 6 maanden te zenden, tegen toelage van *f* 100 's maands en vrije reiskosten, ten einde het werk der telling van de bevolking te helpen in orde brengen.

De minister van Finantien vestigt de aandacht van alle eigenaren of beheerders van kapitalen nog ingeschreven in het grootboek der uitgestelde schuld, en van alle houders van kansbiljetten van die schuld, op den inhoud der wet van 24 December 1849 (*Staatsblad* n°. 65), ten gevolge van welke:

1°. kapitalen in het grootboek der uitgestelde schuld op gequalificeerde en verbondene rekeningen ingeschreven tot en met den 30 April 1850, zonder bijvoeging van kansbilletten in het grootboek der 2½ pCt. rentgevende schuld kunnen worden overgebragt op den voet van art. 2 § 1 *b* der wet van 27 September 1841 (*Staatsbl.* n°. 35);

2°. de termijn binnen welken alle uitgestelde schuld, en alle kansbiljetten niet uitgeloot om in 1841 of vroeger over te gaan in werkelijke schuld, op den voet der zoo even vermelde wet in werkelijke rentegevende schuld moeten zijn overgebragt, om niet onherroepelijk te vervallen aan het Rijk, is verlengd tot en met 30 April 1850; en

3°. kansbiljetten uitgeloot om in 1841 of vroeger over te gaan in werkelijke schuld, *na* 30 *April* 1850 en tot zoolang zij niet door de dertigjarige verjaring zijn getroffen, tegen een verhoogd examinatie-loon van *f* 20, voor iedere *f* 1000, zullen worden toegelaten om, zonder bijvoeging van een kapitaal ingeschreven uitgestelde schuld, in 2½ pCt. rentegevende schuld over te gaan.

Men leest in de *Nieuwe Rotterdamsche Courant*:

»Onze stad, ja het gansche vaderland, leed heden een gevoelig verlies door het overlijden van den hoog-edel gestrengen heer A. van Hoboken, heer van Rhoon, Pendrecht en Cortgene, kommandeur der orde van den Nederlandschen Leeuw, ridder met de Ster der orde van de Eikenkroon en doijen van den Nederlandschen handel en reederijen. 's Mans langdurige en nuttige loopbaan is te algemeen bekend, dan dat wij daarover voor het oogenblik in het breede behoeven uit te weiden. Tot op het laatst van zijnen 93jarigen leeftijd verliet hem noch zijne noeste werkzaamheid, noch zijn heldere geest."

ROTTERDAM, 14 Jan. Sedert heden morgen is men begonnen, om voor de Draaisteeg aan de Nederlandsche stoomboot-maatschappij de Maas te voet over te gaan en zit dezelve tot voorbij Katedrecht vast.

DORDRECHT, 14 Januarij. Gisteren nacht is de rivier voor deze stad toegevrozen. De communicatie aan de veren is thans gemakkelijk en wordt door eene gebrokene sleuf onderhouden. Achter het eiland was het heden nacht vol zwaar ijs, waardoor de overtogt aan den Moerdijk zeer moeijelijk valt.

(De Fransche en Belgische dagbladen en brieven geworden ons even voor het ter perse leggen van dit blad. Wij kunnen dus het nieuws slechts zeer kort zamentrekken).

BUITENLANDSCHE BERIGTEN.

FRANKRIJK.

PARIJS, 13 Jan. Heden hield, uit hoofde van den Zondag, de Wetgevende Vergadering geene zitting.

— Men blijft steeds van *Coups d'état* spreken, en de officieele bladen logenstraffen die geruchten niet. Evenwel hecht men er reeds minder geloof aan. De policie waakt.

— Heden is het tweede nummer van de *Napoléon* verschenen. Het blad verklaart, niet door Louis Bonaparte geschreven te worden zooals men heeft verhaald, maar weten zijne innerlijke meening uit te drukken.

— Volgens berigten van Constantinopel 31 December waren de betrekkingen tusschen de Porte en Rusland hervat. Hetzelfde wachtte men eerdaags met Oostenrijk.

— Emile de Girardin heeft gisteren zijn denkbeeld ontwikkeld in de commissie over het voorstel van Betting de Lancastel, strekkende om het getal en de functien der ministers vast te stellen. Hij wilde dat het getal der 9 ministers tot 2 verminderd, en daarentegen werkkring der directeur-generaals uitgebreid zou worden. Dupin, president der commissie, heeft aan de Girardin geantwoord.

— Het dagblad *l'Ordre* volhardt bij zijn gegeven berigt, dat de president der republiek zelf de redacteur is van het nieuwe blad *Napoléon*; dit heeft in de Wetgevende Vergadering veel sensatie verwekt. Van eene andere zijde verzekert men, dat het nieuwe blad een ongunstigen indruk gemaakt heeft op de vreemde gezanten te Parijs, die allen het eerste nummer naar hunne hoven gezonden hebben.

— Boulay, vice-president der republiek, heeft zijn tractement van 1 April 1849 tot Primo Januarij 1850, ten bedrage van 38,000 franken, bij de prefecten der departementen van de Seine en nog twee andere departementen gedeponeerd, ten einde te worden aangewend ten behoeve der verschillende scholen in die drie departementen.

MADRID, 7 Januarij. Eergisteren is in de kamer van afgevaardigden, op het einde der zitting, het rapport voorgelezen der commissie voor het budget. Men denkt,

dat de discussien over het budget niet voor het begin van de volgende week een aanvang zullen nemen.

Het rapport verklaart, dat de commissie van den minister van finantien de verzekering heeft bekomen, dat deze nog in de tegenwoordige zitting een ontwerp van wet tot regeling van de openbare schuld zal aanbieden. Men twijfelt echter algemeen aan de vervulling dier belofte.

— De toewijzing van de exploitatie der kwikzilvermijnen is gisteren gedaan aan den vertegenwoordiger van het huis Rothschild, op eene aanbieding van 70 piasters.

ENGELAND.

LONDEN, 12 Januarij. Ousely Higgins treedt in het graafschap Mayo, in Ierland, als kandidaat voor het parlement op; zijn programma rust op zeer liberale beginselen. Men denkt dat kolonel Knox Gore zich kandidaat voor de protectionisten zal stellen.

— Uit New-York wordt berigt, dat de vermaarde Iersche Matigheids-Apostel, Pater Mathew, tot lid van den Amerikaanschen Senaat verkozen en met 33 tegen 18 stemmen tot zijne toelating besloten is.

DUITSCHLAND.

KEULEN, 14 Jan. Na rijp overleg schijnen de Katholijken het eens te worden om *wel* te kiezen voor Erfurt. De duitsche demokraten schijnen echter in massa aan die verkiezingen geen deel te zullen nemen.

— Men schrijft uit Hamburg 10 Januarij: Hamburg zal wel voor altoos Pruissische bezetting behouden en op die wijze van lieverlede eene Pruissische stad worden. Van Berlijn moet een aanbod tot altoosdurend Pruissische bezetting gedaan zijn en de Senaat moet dat aanbod reeds in eene geheime zitting in overweging hebben genomen.

— Men schrijft uit Dresden dat 5 Januarij de dag was waarop de koning de kroon zoude nederleggen. De dag is echter voorbij gegaan, zonder dat er iets gebeurd is.

BERLIJN, 13 Jan. Men beweert hier dat Rusland mede zijn gewigt in de schaal heeft gelegd, opdat het Erfurter parlement geene aanleiding tot ernstige verschillen zou geven. Ook moet men van weerszijden tot concessien zijn gekomen, welke door de Russische diplomatie bemiddeld zijn, en die de strekking hebben dat het Pruissisch ministerie door de gewenschte veranderingen in de constitutie den terugtred van Saksen en Hannover uit den Driekoningen-Bond van 26 Mei zoude erkennen, waartegen Oostenrijk zijne dreigende houding op de Saksische grenzen moet laten varen.

— De commissie uit de Tweede Kamer heeft van de Koninklijke voorstellen, art. 10 staats-geregtshof en 13 betrekkelijk de wettigheid der Koninklijke besluiten *verworpen*, maar daarentegen art. 11 over de geregtelijke vervolging der ambtenaren en 12 de inleidingswoorden op art. 105 *aangenomen*. Laatstgenoemd voorstel is door de commissie der Eerste Kamer verworpen.

De crisis duurt nog voort. De conferentien der ministers met enkele afgevaardigden hebben geen gevolg gehad. De dreigende staat van zaken lokte nog gisteren een kabinetsraad uit, onder voorzitterschap des Konings, welke den geheelen voormiddag heeft voortgeduurd. De reeds aangekondigde zitting der Tweede Kamer is daarom afgezegd en tot morgen verdaagd. In deze ministeriele conferentie moeten nogmaals alle pogingen aangewend zijn om de kroon tot zoodanige concessien te bewegen, welke de meerderheid in de Kamer in staat zouden stellen op hare vroegere besluiten terug te komen en in de voorgestelde inrigting van de Eerste Kamer te bewilligen. Het schijnt echter dat alle pogingen vruchteloos zijn gebleven, zoodat de verwerping der daarop betrekkelijke voorstellen en als eerste gevolg daarvan de aftreding van het ministerie zeer waarschijnlijk worden.

ITALIE.

Bijzondere brieven uit Rome melden, dat de Paus thans stellig tot den terugkeer naar zijne hoofdstad besloten zou hebben, en men zich te Portici reeds ernstig met de voorbereidselen tot zijn vertrek bezig hield. Hetgeen deze tijding scheen te bevestigen was, dat de Fransche troepen in Rome eene nieuwe vermindering zouden ondergaan. Vier generaals, waaronder de opperbevelhebbers der artillerie en genie, waren teruggeroepen, en te gelijkertijd hadden twee regementen infanterie van linie bevel ontvangen om te vertrekken, het eene naar Frankrijk en het andere naar Algiers. Volgens de berigten uit Rome waren de onderhandelingen over eene leening voorloopig afgebroken, hebbende de huizen, met welke men zich daartoe in verband had gesteld, verklaard geene definitive overeenkomst te kunnen aangaan, voordat de Paus naar zijne Staten teruggekeerd was. Men meende dat deze omstandigheid niet zonder invloed gebleven was op het besluit des Heiligen Vaders om zijne terugkomst te bespoedigen, die men te Rome reikhalzend te gemoet zag.

Wat de tijding van 's Pausen spoedige terugkomst schijnt te bevestigen, is, dat het stoomfregat *le Pacifique* steeds te Napels ter beschikking van Z. H. gereed ligt, en het is zeker, dat de Fransche en Spaansche legerhoofden, waarbij zich van wege Oostenrijk gen. d'Aspre voegt, vele toebereidselen maken om den H. Vader luisterrijk te ontvangen.

De advokaat Salmi, gouverneur van Jesi, is gevangen genomen en door de Oostenrijkers naar de citadel van Ancona vervoerd. Hij zal voor een krijgsraad te regt staan. Men zegt dat er eene gewigtige correspondentie te zijnent in beslag genomen is met de voornaamste oproerhoofden van Napels, Piemont en Zwitserland.

Graaf Guiseppe Mastaï, de broeder van Z. H. is Cesena doorgereisd zich naar Sinigaglia begevende.

Volgens een brief van het *Journal des Débats*, zal Z. H. den 11 of den 17 te Rome zijn intrede doen door de poort San Lorenzo en zich onmiddelijk naar de St. Pieterskerk begeven, waar het *Te Deum* zou worden opgedragen. Daarna zou de H. Vader *urbi et orbi* den zegen geven. Dit berigt bevestigt ook de *Deutsche Volkshalle*.

Te Livorno hebben eenige onlusten plaats gehad, die echter zonder moeite bedwongen zijn.

STADSNIEUWS.

WEERKUNDIGE WAARNEMING.

Stand des Thermometers op de hoogte van 14 Ned. el boven den beganen Grond.

1850. Sch. Fahr.

Maandag 14 Jan. 's avonds 8 ure 20 graden.
Dingsdag 15 Jan. 's nachts laagste stand 11½ »
's morgens 8 ure 12 »
's middags 12 „ 16 »
's namidd. 4 „ 17 »

BURGERLIJKE STAND.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

BEVALLEN (12 Jan.): J. F. J. Oosterbaan, geb. Van der Ven, D. — (13 Jan.): A. M. S. Langemeijer, geb. Wubbe, D.
OVERLEDEN (10 Jan.): T. J. H. Vlierhuijsen, 5 j. N. A van Diepen 1 j. — (11 Jan.): W. C. Ebert, 11 j.

HANDELSBERIGTEN.

AMSTERDAM, 15 Januarij.

Uit de eerste hand verkocht 500 kan. Java Suiker, prijs geheim.

In gep. Java Rijst zijn wederom aanzienlijke afdoeningen bekend geworden op speculatie later tot iets verhoogde prijzen.

PRIJS-COURANT DER EFFECTEN.

	pCt.	14 JAN. 4¼ u. gebl.	15 JAN.	4 u.	gebl.
NEDERL., Werkel. Sch. à 2½ pCt.		55½	55 5/16 a	55 7/16	55 5/16
Dito Dito	3	64 11/16	64 7/16		
Dito Dito	4	85¼	85		
Dito Obligatien O. I.	4	84½			
Amortis. Syndic.	3½	85¾	85¾		
Handel-Maatschappij	4½	169	168¾		
Aand. Rijn-Spoorweg	»	87¼	87		
Aand. Holl. S. M.					
Obligatien	»				
BELGIE, Obligatien 1844	»				
Cert. bij de Belg. Bank	2½				
Dito bij Rotsch. en Volksv.	»	48	47⅞	48	47⅞
SPANJE bij *Ardoin* £ 85	5	13⅝	13 5/16	13⅝	
Dito Dito » 510	»	13⅝	13⅝	13½	13½
Dito Onbep. Stukken	»	12 15/16	12¾	12⅞	
Dito	3	38½	38	38⅛	
Dito Binnenl. 2400 P.	»	30 1/16	30	30 1/16	30 1/16
Coup. *Ardoins*		9½	8 15/16	9½	
Passive					
Fransche Uitgest.		3¼			
PORTUGAL te Londen 5 pCt. nu 4		34¾			
Dito Dito	»	36¼	36¼	36 7/16	36¼
RUSL. bij *Hope* 1798 en 1816	5	105¾	105¾		
Dito Dito 1828 en 1829	»	105⅛	105		
Cert. bij d°. 1831 en 1833	»	94⅜			
Dito bij *Hope*	4	86⅜	86⅜		
Dito bij *Stieglitz en C°.*	»	85¼	85⅜		
Cert. te Hamburg	5				
Inschrijving in Assignat.	6				
Cert. van dito	»	66⅛			
POLEN, Aand. à fl. 500	4	141¾			
Dito met Lot » 300					
AMERIKA, Bank-Actiën					
FRANKRIJK, Obligatien	3	53 15/16	53 11/16	53⅝	53⅞
PRUISSEN, Aand. met Lot. fl. 50	f				
OOSTENRIJK, Metalliek	5 pCt.	83¼	82⅞	82¾	
Dito	2½				
Dito Nieuwe	5	88	87¾		
Ween. Bank bij *Goll en C.*	»	89¼			
Dito	4				
Aand. met Loting fl. 500	f				
Nieuwe dito » 250	»				
NAPELS, Cert. *Lam. en Bouwer*	5 pCt.				
BRAZILIE te Londen 1824	5		90		
Dito Leening 1843	5		88		
PERU	4	64¼	64¼	65⅜	64⅜
MEXICO	5	29⅛	28¾	28 15/16	
GRIEKENLAND	5				
VENEZUELA 6 pCt. nu	2¾				
NEW GRENADA 6 pCt. nu	1½	17 9/16	17⅛		
ECUADOR	»				
Coup. Ecuador	f				
» Grieken	»				

Uitgestelde Peruanen 22, 1/16

De markt in Hollandsche was wederom iets flaauwer. Belgische insgelijks iets minder. In 3 pCt. Fransche was veel affaire en waren zeer vast in prijs. Spaansche over het geheel goed prijshoudend. Oostenrijksche en Portugesche meer aangeboden en iets lager. Russische onveranderd. Van Zuid-Amerik. fondsen was de handel in Peruanen en Uitgestelde wederom zeer levendig, ofschoon de koersen weinig gevarieerd hebben. Mexic. op nieuw ongeveer ⅜ pCt. minder.

Koers van het Geld: Beleening 2½ pc., Prolongatie 2½ pc., Disconto 2½ pCt.

Wisselkoers.

2/m. Parijs 56¼; Zigt Parijs 56⅝; 2/m. Londen 11,95; Zigt Londen 12,—; 2/m. Hamburg 34 13/16; Zigt Hamburg 35; 3/m. Lissabon 42; 3/m. Porto 42; 2/m. Petersburg 1,85½.

BUITENLANDSCHE BEURZEN.

WEENEN, 11 Jan. Met. 5 pc. 95¾; id. 4 pc. 74½; 2½ pc. 50; Bank-Actien 1155; Lot. fl. 250, 109; id. fl. 500, 174½.

HAMBURG, 12 Jan. Rusl. Engels. leening 106, Cert. bij Stiegl. 4 pc. 84¾; Spanje, Ard. 5 pc. 11¾; id. Binnenl. 3 pc 29.

FRANKFORT, 12 Jan. Met. 5 pc. 86⅛; 4 pc. 68¼, 2½ pc. 45¼; Bank-Actien 1270; Darmst. Lot. fl. 50, 73; id. fl. 25, 29; Badensche Lot. fl. 50, 54½; id. fl. 35, 32½; Nassaus. 25⅝; Holl. 2½ pc 55½; W. S. 4 pc. 85½; Sijndic. 3½ pc. 86.

NIEUWSTIJDINGEN, BETREFFENDE INTRESTBETALINGEN, UITLOTINGEN, GELDLEENINGEN, ENZ.

PRIJZEN VAN COUPONS EN LOSBARE OBLIGATIEN.

Metalliek	f 27,25	a —	Pruissische	f 34⅝	a —
Napelsche	25,—	„ —	Spaansche	2,47½	„ —
Div. in £St.	11,92½	„ —	Hamb. Russ.	36⅝	„ —
Eng. Russen	11,92½	„ —	Russ. in Z. R.	37⅛	„ —
Fransche	56⅜	„ —	„ Pap. „	—	„ —
Belgische	56⅜	„ —	Pools. in Fl.	27 11/16	„ —

SCHEEPSTIJDINGEN.

UITGEZEILD:

MAASSLUIS, 14 Jan. Norfolk, (s.) Goole.

RIVIER-VAART.

AMSTERDAM, 15 Januarij in lading naar:

Keulen. Joh Itschert, Frederica.
„ G. J. Breinck, Kolln N°. 21.
Maintz. J. Leijdekker, Maintz No. 2.
Manheim. P. M. Itschert, Fortuna.
Frankfort J. Itschert, Frankfort No. 2.
Straatsburg J. Arnheiter « « 8.
Dusseldorp, *Neuss* en *Urdingen*. W. van Maanen, Niederrein No.

Rijnhoogte ARNHEM 14 Jan. 1 el 35 duim.
KEULEN 14 « 5 voet 4 «

CORRESPONDENTIE.

Het stuk van E. N. kan niet worden geplaatst. Aan zijn daarbij gevoegd verzoek is echter voldaan.

Ter dezer gelegenheid zij aan E. N. en aan al wie het aangaat, herinnerd, dat *de Tijd* nooit stukken van naamlooze inzenders in zijne kolommen opneemt.

PRIJZEN DER PERCEELEN,

Geveild op Maandag 14 Januarij, in het O. Z. Heeren Logement.

No. 1. Een Huis, Tuin en Erve, Heerengracht, No. 6088, waarachter een Gebouw en Erf, Reguliersdwarsstraat, No. 6118; f 34500, f 500. Opgehouden.

2. Een Huis en Erf, Prinsengracht, No. 4887; f 6700, f 10. R. W. Hartgerink.

3. Een Koetshuis en Erf, Reguliersdwarsstraat, No. 4432; f 3800, f 400. J. Nachonius, Bz.

4. Een Huis, Tuin en Erve, Keizersgracht, No. 2251; f 8400, f 100. J. B. J. T. Rappard.

5. Een Huis, Achterhuis en Erve, Zwanenburgerstraat, No. 4433; f 5150. Opgehouden.

6. Een Huis en Erve, als voren, No. 4427; f 3650. Opgehouden.

Amsterdam, bij G. L. VAN LANGENHUYSEN, Drukker en Uitgever.